

فلسفه و منطق

- ۱- گزینه «۲» - قضایای محصوره از نظر صدق و کذب و تغییر کمیت و کیفیت، دارای روابطی با یکدیگر هستند که اگر جای موضوع و محمول ثابت باشد به تقابل و اقسام آن مربوط می‌شود.
- بررسی سایر گزینه‌ها:
- گزینه «۱»: احکام قضایا شامل تقابل و عکس می‌شود پس عام‌تر از تقابل است.
- گزینه «۳»: تناقض یکی از اقسام تقابل است پس خاص‌تر از تقابل است.
- گزینه «۴»: در عکس جای موضوع و محمول تغییر می‌کند بنابراین نقطه مقابل تقابل است. (لطفی) (منطق دهم - درس هفتم - احکام قضایا - مربع تقابل - صفحه ۶۲)
- ۲- گزینه «۴» - قضیه اصلی سالبه کلی است، نقیض آن موجبه جزئی و تضاد آن به صورت موجبه کلی خواهد بود با ثابت بودن جای موضوع و محمول.
- بررسی سایر گزینه‌ها:
- گزینه «۱»: هر دو قسمت گزینه نادرست است.
- گزینه «۲»: قسمت دوم گزینه نادرست است زیرا قضایای جزئی تضاد ندارند و متضاد سالبه کلی موجبه کلی می‌شود نه سالبه جزئی.
- گزینه «۳»: قسمت اول گزینه نادرست است زیرا سالبه کلی با سالبه جزئی نسبت تداخل دارند نه تناقض.
- (لطفی) (منطق دهم - درس هفتم - احکام قضایا - تناقض و تضاد - صفحه ۶۲، ۶۳ و ۶۴)
- ۳- گزینه «۱» - هرگاه قضیه جزئی درست باشد تداخل آن که موجبه کلی است مجهول است و عکس مستوی آن که به صورت موجبه جزئی با تغییر جای موضوع و محمول است. که در گزینه‌ها عکس مستوی آن نیامده است ولی تداخل آن در گزینه «۱» آمده است. بررسی سایر گزینه‌ها:
- گزینه «۲»: جای موضوع و محمول تغییر نموده است یعنی عکس شده است و عکس موجبه جزئی، موجبه جزئی می‌شود نه موجبه کلی پس اگر نسبت آن‌ها را بخواهیم در نظر بگیریم مغالطه ایهام انعکاس است.
- گزینه «۳»: با قضیه اصلی تناقض دارد و در تناقض صدق و کذب مجهول نداریم.
- گزینه «۴»: مانند گزینه «۲» مغالطه ایهام انعکاس است. (لطفی) (منطق دهم - درس هفتم - احکام قضایا - صدق و کذب احکام قضایا - صفحه ۶۲ و ۶۳ تا ۶۹)
- ۴- گزینه «۳» - هرگاه جای موضوع و محمول قضیه‌ای را با باقی گذاشتن صدق و کیف آن یعنی اگر قضیه‌ای اصلی صادق باشد عکس آن حتماً باید صادق باشد (لازم الصدق) و موجبه و سالبه آن (کیف قضیه) تغییر نکند در این صورت قضیه را عکس مستوی نموده‌ایم که یک از اقسام عکس است.
- بررسی سایر گزینه‌ها:
- گزینه «۱» و «۲»: عکس عام‌تر از عکس مستوی است.
- گزینه «۴»: قسمت‌های دوم و سوم گزینه نادرست است. (لطفی) (منطق دهم - درس هفتم - احکام قضایا - عکس مستوی - صفحه ۶۲ و ۶۹ تا ۶۷)
- ۵- گزینه «۳» - مغالطه ایهام انعکاس است چون صورت آن به صورت موجبه کلی است و عکس مستوی موجبه کلی موجبه جزئی است و عکس نمودن آن به صورت کلی باعث مغالطه ایهام انعکاس می‌شود. بررسی سایر گزینه‌ها:
- گزینه «۱»: مغالطه تعمیم‌های شتاب‌زده است.
- گزینه «۲»: مغالطه تمثیل‌های نادرست است.
- گزینه «۴»: عکس مستوی درست است. (لطفی) (منطق دهم - درس هفتم - احکام قضایا - مغالطه ایهام انعکاس - صفحه ۶۲ و ۶۹)
- ۶- گزینه «۲» - حد وسط استدلال، کلمه است که در مقدمه اول به معنای اسم به کار رفته و در مقدمه دوم به معنای لفظ کلمه، بنابراین حد وسط از نظر معنایی تکرار نشده است. بررسی سایر گزینه‌ها:
- گزینه «۱»: مغالطه قیاس استثنایی منفصل مانعة الجمع است.
- گزینه «۳»: مغالطه قیاس استثنایی متصل از نوع وضع تالی است.
- گزینه «۴»: نتیجه‌گیری از قیاس نامعتبر (مغالطه اهمال در شرایط قیاس) است.
- (لطفی) (منطق دهم - درس هشتم - قیاس اقتراعی - تمرین کتاب درسی - صفحه ۷۲ و ۷۴)

۷- گزینه «۴» - حد وسط (ایرانی) در هر دو مقدمه موضوع است پس شکل سوم است - شکل سوم با نتیجه کلی نامعتبر است و با نتیجه جزئی مشروط به رعایت شرط اول و دوم اعتبار قیاس، معتبر است. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱» و «۲»: در شکل دوم حد وسط در هر دو مقدمه محمول است.

گزینه «۳»: شکل سوم با نتیجه جزئی مشروط به رعایت شرط اول و دوم، معتبر خواهد بود.

(لطفی) (منطق دهم - درس هشتم - قیاس اقترانی - تمرین - صفحه ۷۲ و ۸۰)

۸- گزینه «۳» - حد وسط یعنی شیر در مقدمه اول محمول و در مقدمه دوم موضوع واقع شده است (شکل اول) - مقدمه دوم آن موجب کلی است و قیاس به واسطه عدم تکرار معنایی حد وسط، نامعتبر است. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: مقدمه دوم موجب کلی است نه جزئی و علامت حد وسط نیز در مقدمه اول منفی و در مقدمه دوم مثبت است پس شرط دوم اعتبار را داراست.

گزینه «۲» و «۴»: شکل چهارم موقعیت حد وسط بر عکس شکل اول است یعنی در مقدمه اول موضوع و در مقدمه دوم محمول است.

(لطفی) (منطق دهم - درس هشتم - قیاس اقترانی - فعالیت تکمیلی کتاب درسی - صفحه ۷۲ و ۸۲)

۹- گزینه «۱» - عقل به کمک حواس و تحلیل عقلانی یافته‌های حسی (نه به تنهایی) می‌تواند به بسیاری از اسرار و رموز طبیعت پی برده و قوانین طبیعی را بشناسد. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه‌های «۲»، «۳» و «۴» تعبیرهای درسی از نقش ابزار عقل در شناخت تجربی انسان است.

(لطفی) (فلسفه یازدهم - درس هفتم - ابزارهای شناخت - عقل - صفحه ۵۰ و ۵۲ تا ۵۴)

۱۰- گزینه «۳» - طبیعت همواره یکسان عمل می‌کند اصل عقلی و فلسفی است که جزو مبانی علوم طبیعی تجربی است. جهان عام‌تر از طبیعت است و هم شامل طبیعت و هم شامل ماوراءالطبیعه می‌شود. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: اصل علیت جزو مبانی عقلی عقوم طبیعی است.

گزینه «۲» و «۴»: اشاره به اصل سنخیت دارند که جزو مبانی علوم طبیعی است.

(لطفی) (فلسفه یازدهم - درس هفتم - ابزارهای شناخت - عقل - صفحه ۵۲ و ۵۲)

۱۱- گزینه «۳» - قدرت و توانایی عقل و استدلال عقلی محض (جدای از یافته‌های تجربی) به انسان امکان می‌دهد تا یافته‌های سودمند درباره کل هستی که امکان درک تجربی آن هیچ‌گاه وجود ندارد به دست بیاورد. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: ارسطو شاگرد افلاطون، اولین دانشمندی است که مبانی علوم تجربی را پایه‌گذاری کرد.

گزینه «۲»: شناخت ناشی از همکاری عقل و حس را شناخت تجربی می‌گویند.

گزینه «۴»: معرفت وحیانی برترین معرفت شهودی است که پیامبران را بی‌واسطه به حقایق می‌رساند یعنی معارف وحیانی بر قلب یا دل پیامبر نازل می‌شوند. (لطفی) (فلسفه یازدهم - درس هفتم - ابزارهای شناخت - صفحه ۵۰ و ۵۱ تا ۵۵)

۱۲- گزینه «۴» - می‌توان گفت عموم فیلسوفان مسلمان هم برای معرفت حسی و هم برای معرفت عقلی اعتبار قائل بوده و معرفت شهودی و وحیانی را نیز قبول دارند و هر کدام را در جای خود مفید می‌دانند. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: فارابی و ابن‌سینا نیم‌نگاهی به شناخت شهودی داشتند اما آن را در تبیین فلسفی خود وارد نمی‌کردند.

گزینه «۲»: سهروردی بر معرفت شهودی تأکید بسیاری می‌کرد و در نهایت نظام فلسفی خود را بر پایه آن شهودها بنا نمود.

گزینه «۳»: ملاصدرا در کتاب مبدأ و معاد می‌گوید: عقل و دین در همه احکام خود با هم تطبیق دارند.

(لطفی) (فلسفه یازدهم - درس هشتم - نگاهی به تاریخچه معرفت - دوره شکوفایی فلسفه در جهان اسلام و ایران - صفحه ۵۸ و ۶۱ تا ۶۳)

۱۳- گزینه «۲» - دوره جدید فلسفه در اروپا از قرن شانزدهم با پیشگامی فرانسیس بیکن و دکارت و توجه ویژه به معرفت‌شناسی آغاز شد. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: قسمت آخر گزینه به صورت خبری است و یک قضیه است نه مسأله (پرسشی)

گزینه «۳» و «۴»: دوره جدید فلسفه در اروپا از قرن شانزدهم میلادی آغاز می‌شود نه چهاردهم میلادی

(لطفی) (فلسفه یازدهم - درس هشتم - نگاهی به تاریخچه معرفت - دو جریان فکری در دوره جدید اروپا - صفحه ۵۹ و ۶۴)

۱۴- گزینه «۲» - نسبی‌گرایان بر این باورند که هر فرد متناسب با ویژگی‌های خود درباره امور به شناختی می‌رسد که با شناخت افراد دیگر متفاوت است بنابراین شناخت هر کسی برای خودش و نسبت به خودش اعتبار دارد. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱» و «۴»: سوفسطائیان اصل امکان شناخت واقعیت را زیر سؤال برده و مدعی بودند که نه از راه حس و نه از راه عقل نمی‌توان به حقیقت رسید و اگر چیزی را حس می‌کنیم به این معنا نیست که حس ما از یک واقعیت بیرونی خبر دهد. البته در میان سوفسطائیان، پروتاگوراس به نوعی نسبی‌گرا محسوب می‌شود ولی وقتی از واژه معرفت‌شناسی استفاده می‌شود به دوره جدید فلسفه اشاره دارد نه دوره باستان.

گزینه «۳»: اوگوست کنت یکی از مؤسسان پوزیتیویسم است و کانت را اخلاق‌گرا (تأکید بر وجدان اخلاقی در شناخت) می‌توان به حساب آورد نه عقل‌گرا. (لطفی) (فلسفه یازدهم - درس هشتم - نگاهی به تاریخچه معرفت - دوره جدید اروپا - صفحه ۵۸ و ۶۳ تا ۶۷)

۱۵- گزینه «۳» - با این‌که برخی از فلاسفه اروپایی عقل و استدلال عقلی را برای اثبات وجود خدا کافی ندانسته و دلایل دیگری برای شناخت خدا ارائه کردند اما فیلسوفان مسلمان از فارابی تا ملاصدرا و فلاسفه معاصر، نظرشان بر این است که اثبات وجود خدا از طریق استدلال عقلی امکان‌پذیر است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: شناخت تجربی روش علوم طبیعی در شناخت قوانین طبیعی است.

گزینه «۲»: اگرچه برخی فلاسفه مسلمان مانند سهروردی فلسفه خود را بر معرفت‌شهودی بنا نموده‌اند ولی معرفت‌شهودی را با استدلال عقلی همراه نموده‌اند.

گزینه «۴»: فلاسفه مسلمانی مانند ملاصدرا در روش فلسفی خود از معارف و حیاتی بهره برده‌اند ولی آن را همراه با استدلال عقلی نموده‌اند.

(لطفی) (فلسفه دوازدهم - خدا در فلسفه (۲) - راه‌های اثبات وجود خدا نزد فیلسوفان مسلمان - صفحه ۴۱)

۱۶- گزینه «۱» - برتراند راسل فیلسوف انگلیسی قرن بیستم مدعی بود که برهان علیت بر اثبات وجود خدا برهانی سست است. زیرا اگر هر چیزی باید علتی داشته باشد پس خدا نیز نیازمند علت است. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۲»: قسمت سوم گزینه، قضیه‌ای درست است که مقدمه برهان فارابی بر اثبات وجود خدا است.

گزینه «۳» و «۴»: فارابی فیلسوف مسلمان قرن چهارم هجری است که استدلال بر اثبات وجود خدا را از طریق محال بودن تسلسل علل نامتناهی ارائه نموده است. (لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس ششم - خدا در فلسفه (۲) - بررسی - صفحه ۴۱ و ۴۲)

۱۷- گزینه «۲» - استدلال ابن‌سینا با استفاده از دو مفهوم وجوب و امکان ارائه شده و فلاسفه بعد از ابن‌سینا این برهان را برهان وجوب و امکان نامیده‌اند. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: ممکن‌الوجود فقط بالذات است و ممکن‌الوجود بالغير متناقض است و موجودات این جهان ذاتاً ممکن‌الوجودند نه واجب‌الوجود.

گزینه «۳» و «۴»: اثبات علت‌العلل یا علت نخستین در سلسله علت‌ها و معلول‌ها در برهان فارابی برای اثبات وجود خدا صورت گرفته است.

(لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس ششم - خدا در فلسفه (۲) - استدلال ابن‌سینا - صفحه ۴۱، ۴۴ و ۴۵)

۱۸- گزینه «۲» - دین ← ایمان / عرفان ← شهود و عشق / فلسفه ← عقل و عقلانیت و خردورزی بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: عبارت همواره از فیلسوفان گزینه را نادرست نموده است.

گزینه «۳» و «۴»: معمولاً از فلاسفه به‌عنوان مهم‌ترین مدافعان عقل یاد می‌کنند.

(لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس هفتم - عقل در فلسفه (۱) - مقدمه - صفحه ۵۲)

۱۹- گزینه «۴» - عقل به‌عنوان دستگاه تفکر و استدلال همان کاربرد رایج بین مردم و کاربرد عقل در فلسفه برای موجوداتی است که از ماده و جسم مجردند و در قید زمان و مکان نیستند. حکمای ایران قدیم هم از عقل به‌عنوان یک وجود متعالی و برتر آگاه بوده‌اند و هم به عقل به‌عنوان تعقل و خردورزی و برهان اهمیت می‌دادند. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱» و «۲»: حکمای ایران قییم به هر دو معنا و کاربرد عقل آگاه بوده‌اند.

گزینه «۳»: ترتیب صورت سؤال رعایت نشده است.

(لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس هفتم - عقل در فلسفه (۱) - کاربردهای عقل، عقل نزد حکمای ایران قدیم - صفحه ۵۲ و ۵۳ تا ۵۵)

۲۰- گزینه «۲» - از نظر ارسطو و پیروان او قوه عقل براساس کاری که انجام می‌دهد به عقل نظری و عقل عملی تقسیم می‌شود نه این‌که انسان دارای دو قوه عقل باشد. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: هراکلیتوس، لوگوس را هم به معنای عقل به‌عنوان حقیقت متعالی و هم به معنای نطق و سخن و کلمه به کار برده است پس او به هر دو کاربرد عقل توجه داشته است.

گزینه «۳»: دکارت به همه توانایی‌های عقل به‌عنوان دستگاه تفکر و استدلال منطقی توجه داشت ولی عقل را صرفاً یک دستگاه استدلال به حساب می‌آورد.

گزینه «۴»: از نظر اوگوست کنت نگاه فیلسوفان به جهان و هستی ناظر بر واقعیت نیست بلکه ساخته ذهن فلاسفه و حاصل تأملات ذهنی

فلاسفه است. (لطفی) (فلسفه دوازدهم - درس هفتم - عقل در فلسفه (۱) - عقل در یونان باستان - عقل نزد فیلسوفان دوره جدید اروپا - صفحه ۵۲ و ۵۵ تا ۵۸)